

בס"ד, ערב שבת פרשת וישלח תשפ"ב.

הרב יצחק שפירא – חסידות לפרשה

בדביקה חשיקה וחפיצה

ארץ ישראל, ארץ זבת חלב ודבש, היא המקום שבו מעלים את המידות לקדושה. רוצה שהתענוג שלך מהקשר עם ה' יהיה טבעי כמו התענוג מדברים גשמיים ויותר מכך? הפרשה שלנו מדברת בדיוק על הנושא הזה.

שלום לידידנו היקרים!

שכם בן חמור מצטייר בפסוקים כאדם לא נעים, בלשון המעטה. הוא לקח בכח את דינה בת יעקב, עינה אותה, ואחר כך לא התבייש לבוא למשא ומתן עם אביה ואחיה על תנאי חתונה. והנה, למרבית הפלא, חכמינו אומרים שאת האהבה של ה' אלינו לומדים דווקא ממעשה שכם ודינה.

וזה לשון המדרש:

בשלוש לשונות של חבה חבב הקדוש ברוך הוא את ישראל: בדביקה, בחשיקה, ובחפיצה. בדביקה - "ואתם הדבקים"; בחשיקה - "לא מרובכם מכל העמים חשק ה'"; ובחפיצה - "ואשרו אתכם כל הגוים כי תהיו אתם ארץ חפץ"; ואנו למדים אותה מפרשה של רשע הזה: בדביקה - "ותדבק נפשו"; בחשיקה - "שכם בני חשקה נפשו בבתכם"; בחפיצה - "כי חפץ בבת יעקב";

למה האהבה של ה' אלינו נלמדת דווקא מה'רשע הזה'?

עידון המידות

שבעת עממי כנען מכוונים כנגד שבע מידות הלב, ואם כן הכניסה לארץ היא עבודת המידות. בפרשה שלנו, יעקב אבינו, שמכוון כנגד המידות של הקדושה, נכנס גם כן לארץ ישראל, והסיפור הראשון בכניסתו לארץ הוא סיפור שכם ודינה. אם כן, העימות בין שכם ליעקב ובניו הוא בעצם עימות בין המידות של הקליפה למידות של הקדושה, והניצחון של יעקב ובניו הוא הורשת הארץ בזעיר אנפין, וניצחון המידות של הקדושה.

מהו העימות בין המידות של הקליפה למידות של הקדושה?

מידות הן הטבע של האדם. יש טבע של הרגלים, כמו לשטוף פנים בבוקר וכדומה, ויש טבע של רגשות, שבקליפה בא לידי ביטוי בתאוות. הטבע של הקליפה הוא ההרגלים והרצונות שלא קשורים לה', אלא לאנוכיות של האדם.

הטבע הזה נקרא 'נפש בהמית', כי האדם מרגיש שלא הוא מושך את הטבע, אלא הטבע מושך אותו, כשם שבהמה נמשכת אחר הטבע שלה. כאשר שכם בן חמור (בהמה...) לוקח את דינה ומענה אותה, הטבע שלו מושך אותו, והוא נמשך אחריו באופן טבעי.

כשם שבמידות של הקליפה האדם נמשך לטבע הארצי שלו, כך במידות של הקדושה האדם נמשך לקשר עם ה' באופן טבעי. כאשר חכמינו אמרו שהאהבה של ה' אלינו נלמדת משכם בן חמור, הם התכוונו לומר שה' החליט להימשך אלינו כמו ששכם נמשך אחר הטבע שלו ויותר מכך. ה' החליט שהוא רוצה להיכנס למקום כזה בו הקשר איתנו מושך אותו כביכול באופן טבעי.

כאשר נכנסים לארץ, ארץ זבת חלב ודבש, אנחנו רוצים שהמידות שלנו יהפכו למידות של קדושה, כלומר שנימשך אחר הקשר עם ה' באופן טבעי, ושהתענוג מאלוקות יהיה לנו טבעי, כמו שהתענוג מדברים גשמיים טבעי לנו, ויותר מכך. אדרבה, התענוג מדברים גשמיים רק יקומם אותנו, ויגרום לנו לא לרצות בו, שכן הוא גורם לנו להימשך אחרי הטבע הארצי שלנו, ולא להתענג מהקשר עם ה' באופן טבעי.

דור הכניסה לארץ

הדור שלנו גם הוא דור הכניסה לארץ, ואם כן, בהשגחה פרטית מוטל עלינו להעלות את המידות לקדושה. לכאורה היה אפשר לחשוב שבדורינו יותר קשה לעשות זאת מאשר בדורות קודמים, שכן בדור שלנו הפיתויים רבים וזמינים יותר מאשר בדורות עברו, ואם כן, הדור שלנו הוא דווקא הדור שבו הכי פחות שייך להעלות את המידות לקדושה.

אבל באמת אין זה כך. אמנם מצד אחד בדורינו הפיתויים רבים וזמינים, אבל מצד שני, בעבר התאוות היו מכובדות יותר ועדינות יותר, וההנאה בהם היתה נראית יפה וכדאית. לעומת זאת בדורינו התאוות זולות יותר ופחות נראות כדרך חיים שכדאי לבחור בה. בדורינו פחות בולטת ההנאה שבתאוות, ויותר בולטת המצוקה שבהן, כלומר אנשים הולכים לתאוה הרבה פעמים כי הם פשוט לא יכולים בלעדיה, ולא בשל דרך החיים שהיא מייצגת.

לכן מבחינה מסויימת דווקא בדור שלנו קל יותר לרצות שהטבע שלנו לא ייראה כך, אלא יהפוך להיות משיכה טבעית לה'. משיכה לראות שבאמת החיים שלנו לא סתמיים, אלא הם חלק מהקשר עם ה', וה' אוהב אותנו ורוצה שנתחנת ונקים משפחה ונוליד ילדים, ונמשיך לעולם חיות אלוקית.

שכם היא עירו של יוסף הצדיק, צדיק יסוד עולם, והיא מקום תיקון הברית. יהי רצון שנזכה לעדן את המידות בשלמות, ועל ידי זה נעלה משכם לירושלים, ליראה שלמה, לחיים שיש בהם יראת שמים טבעית.

שבת שלום!

בית 'עוד יוסף חי'